

LUKÁCS MÁRIA

A nemzetiségek kultúrájáért

A rendszerváltást követő években fordulat következett be a garantáló közjogi testületek, a kisebbségi önkormányzatok, magyarországi nemzetiségek viszonyaiban. Kisebbségi törvény született. Az események sodrásában számos új hagyományörző, a nemzetiségi identitás ápolását vállaló egyesület, együttes alakult. Ugyanakkor hiányzott az az intézmény, amely koordinálja, módszertanilag támogatja a nemzetiségek művelődési tevékenységét.

Ezért a Magyar Művelődési Intézet – 2004-es újjászervezését követően – a Magyarországon élő nemzetiségek közösségi művelődésének hatékonyabb ellátása érdekében létrehozta a Nemzetiségi Kulturális Szakértői Tanácsot (NKSZT), mely 2004. december 15-én tartotta alakuló ülését.

Az NKSZT tagjai az MMI főigazgatója által felkért, a magyarországi országos hatáskörű nemzetiségi civil- és kulturális szervezetek részéről, nemzetiségenként 1 személy: bolgár, görög, horvát, lengyel, német, örmény, román, ruszin, szerb, szlovák, szlovén és ukrán nemzetiség képviselői. (A Roma Kulturális Szakértői Tanács önálló testületként alakult meg.) Az MMI részéről tagjai: a főigazgató, mint a NKSZT elnöke, a Nemzetiségi és Etnikai Kisebbségi Programok Koordinációs Titkárságának vezetője, valamint a Titkárság munkatársai. Felkért tagok: a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal, a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma – Közművelődési Főosztály, valamint a NKÖM Nemzeti és Etnikai Kisebbségek Főosztályának egy-egy képviselője.

Az NKSZT a Magyar Művelődési Intézet nemzetiségeket érintő kisebbségi kulturális tevékenységeiben döntés előkészítő, tanácsadó, javaslattevő, véleményező, a munkaközi kapcsolatokat segítő testület.

*

A Tanács tagjai az NKSZT Szervezeti és Működési Szabályzatában az alábbi szempontok szerint jelölték meg a Testület főbb feladatait:

- Célja a magyarországi nemzetiségek kulturális életének gazdagítása, közösségi művelődésének segítése.
- Az Intézet teljes tevékenységét közvetíti a hazai nemzetiségek felé, különös figyelmet fordítva élő kulturális hagyományaik alkotó továbbvitelének segítésére. Közreműködik a hazai nemzeti kisebbségi kultúrák sajátos adottságainak és szempontjainak érvényesítése érdekében.
- Közvetíti a hazai nemzetiségek kulturális tevékenységének meghatározó tendenciáit, a különböző etnikumok együttélésének tapasztalatait.
- A hazai kisebbségi kultúra társadalmi és szakmai fejlődésének elősegítése érdekében a nemzetiségek kulturális szervezeteikkel, adott esetben a kisebbségi önkormányzatokkal együttműködve javaslatot tesz a szakterület képzési és továbbképzési rendszerének kidolgozására és gondozására, tanfolyamok, továbbképzések és konferenciák közös szervezésére.
- Művészeti és tudományos rendezvényeket, kísérleteket és vizsgálatokat kezdeményez, a levont következtetések alapján ajánlásokat fogalmaz meg a döntéshozók részére.
- Segíti az interetnikus és multikulturális kapcsolatok modell-értékű programjainak a megvalósítását határon innen és túl, összegzést készített az ilyen kezdeményezések tapasztalatairól.
- Szakmai programcsomagok elkészítésének a kezdeményezése is a célok sorába tartozik, melyek a nemzetiségek közösségi művelődését segítik, melynek során párbeszéd és együttműködés alakulhat ki az egyes nemzetiségek szakmai tevékenysége között (pl.: kutatások, felmérések).
- Folyamatosan figyelemmel kíséri a nemzetiségi kultúra, jogi, szervezeti, anyagi és szakmai feltételrendszerének alakulását.

*

Az NKSZT az egyik legfontosabb feladatként jelölte meg a kutatást, mint közelebbi célt. Kiemelve a kutatómunka fontosságát, létrehozta a Kutatási Albizottságot, amely a főbb kutatási szempontokat az alábbiak szerint fogalmazta meg:

- A nemzetiségi kultúra, közösségi művelődés szervezeteire, intézményeire vonatkozó adatbázis létrehozása.
- A nemzetiségi kultúra, közösségi művelődés intézményeire, szervezeteire vonatkozó működési feltételek felmérése.
- A nemzetiségi kultúra, közösségi művelődés intézményeire, szervezeteire vonatkozó jellemző tevékenységi körök felmérése.
- A nemzetiségi kultúra, közösségi művelődés kiemelkedő személyiségeire vonatkozó adatbázis létrehozása.
- A nemzetiségi közösségekhez, nemzetiségekhez tartozó személyek kulturális, közösségi művelődési érdeklődése, igénye.

A távolabbi cél a kutatási eredmények tükrében a konkrét feladatok megfogalmazása a közös nevezők, hiányosságok meghatározása, kapcsolódási pontok kiemelése.

*

A Magyar Művelődési Intézet megkülönböztetett figyelmet fordít a hazai nemzetiségek élő kulturális hagyományainak alkotó továbbvitelére. Közreműködik a hazai nemzeti és etnikai kisebbségi kultúrák sajátos adottságainak és szempontjainak érvényesítésében.

A Magyar Művelődési Intézet a Nemzetiségi Kulturális Szakértői Tanácsa döntése alapján kívánja megrendezni az országos hatókörű Nemzetiségi Gálát. E gesztussal a Tanács szándéka, hogy e rendezvény évenként megrendezésre kerüljön, tradícióvá nemesedjen.

A Magyar Köztársaság Kormánya a 116/1995. (IX. 28.) rendeletében, az ENSZ 1992. évi, Nemzeti vagy etnikai, vallási és nyelvi kisebbséghez tartozó személyek jogairól szóló nyilatkozata elfogadásának napját – december 18-át – a Kisebbségek Napjává nyilvánította.

A Magyar Művelődési Intézet által szervezett rendezvény a Kisebbségek Napjának tiszteletére kerül megrendezésre.

A Kisebbségek Napja alkalmából a Magyar Művelődési Intézet elismeréssel kíván adózni a magyarországi nemzeti és etnikai kisebbségek kulturális, művészeti területein kimagasló eredménnyel tevékenykedő személyeknek, intézményeknek, civil szervezeteknek.

Célja a hazai nemzetiségek kulturális, amatőr művészeti területen elért kiváló eredményeinek bemutatása, propagálása és egyúttal díjazása.

A Magyar Művelődési Intézet a Magyarországon élő nemzeti és etnikai kisebbségek számára díjat alapított a magyarországi nemzeti és etnikai kisebbségek kulturális tevékenységének elismeréséért. A díjjal emlékérem és díszoklevél jár.

A díj elnevezése: **„PRO CULTURA MINORITATUM HUNGARIAE”** (a magyarországi kisebbségek kultúrájáért).

Az elismerést olyan Magyarországon élő nemzeti és etnikai kisebbséghez (bolgár, cigány, görög, horvát, lengyel, német, örmény, román, ruszin, szerb, szlovák, szlovén, ukrán) tartozó személyek, szervezetek kaphatják, akik/amelyek kiemelkedő tevékenységet végeztek a Magyarországon élő nemzeti és etnikai kisebbségek körében az anyanyelvű kulturális örökség megtartásáért. (Például az alábbi területeken: kulturális közélet, közművelődés, művészetek, nemzetiségi média, nemzetiségi kultúra mecénása, stb.)

A díjak száma első alkalommal, 2005-ben nemzetiségenként 1-1, összesen 13, az azt követő években maximálisan, mindösszesen 8 lehet.

A díjat – az MMI Nemzetiségi Kulturális Szakértői Tanács, valamint a Roma Tanács tagjainak döntése alapján – a Magyar Művelődési Intézet főigazgatója adományozza.

A díjak átadására évente egyszer a Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségek ünnepnapján, december 18-án kerül sor, melynek rangját az MMI által rendezett Nemzetiségi Gála ünnepi programja is biztosítja. A Gálán nemzetiségenként egy-egy saját kulturális tevékenységen belül kiváló eredményt elért fellépő mutatja be nemzetisége kultúráját és sajátos művészetét, műfaji megkööttség nélkül.

*

Intézetünk további szándéka a magyarországi nemzeti és etnikai kisebbségek kultúrájának, amatőr művészeti tevékenységeinek, teljesítményeinek, az együtt élő népek kultúrájának minél szélesebb körben való terjesztése, megszerettetése, a hagyományápolás ösztönzése.